

КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ КОМЕНТАР

*За загальною редакцією
доктора юридичних наук, Заслуженого юриста України
Чижмарь Катерини Іванівни,
кандидата юридичних наук, доцента, Заслуженого юриста України
Лавриновича Олександра Володимировича*

Київ
ВД «Професіонал»
2018

УДК 342.7 (477)
ББК 67.9(4Укр)300
Н 34

Конституція України. Науково-практичний коментар [текст] Станом на 15 травня
Н 34 2018 р. / За заг. ред. Чижмарь К. І. та Лавриновича О. В. – Київ : Видавничий дім
«Професіонал», 2018. – 290 с.

ISBN 978-966-370-368-8

У даному науково-практичному коментарі подано постатейний аналіз чинної редакції Конституції України.

Наведено офіційний текст чинної Конституції України в редакції 2016 року, а також найновіші документи, що стосуються планованих конституційних змін станом на 15 травня 2018 року.

Видання розраховано на студентів, аспірантів і викладачів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів, депутатів представницьких органів влади усіх рівнів, суддів та працівників суду, інших державних службовців, а також усіх, хто цікавиться актуальними питаннями і проблемами конституційного права України.

УДК 342.7 (477)
ББК 67.9(4Укр)300

ISBN 978-966-370-368-8

© Видавничий дім «Професіонал», 2018.

Авторський колектив

Берназюк Ян Олександрович — доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри конституційного та міжнародного права Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського, Заслужений юрист України;

Бірюкова Алевтина Геннадіївна — доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права № 2 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Буглак Юрій Олександрович — кандидат юридичних наук, Голова підкомітету Верховної Ради України з питань запобігання та протидії політичній корупції, народний депутат України, Заслужений юрист України;

Галуцько Валентин Васильович — доктор юридичних наук, професор, директор Науково-дослідного Інституту Публічного права;

Денисенко Анатолій Петрович — кандидат юридичних наук, Народний депутат України;

Дніпров Олексій Сергійович — кандидат юридичних наук, Керівник Апарату Адміністрації Президента України;

Дрозд Олексій Юрійович — доктор юридичних наук, доцент, провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ України;

Дубинський Олег Юрійович — кандидат юридичних наук, доцент, Декан факультету морського права Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова;

Журавльов Дмитро Володимирович — доктор юридичних наук, доцент, Перший заступник директора Інституту права та післядипломної освіти Міністерства юстиції України, Заслужений юрист України, голова науково-експертної ради при Підкомітеті з питань запобігання та протидії політичній корупції Верховної ради України;

Занфірова Тетяна Анатоліївна — доктор юридичних наук. — професор, професор кафедри трудового права та права соціального забезпечення юридичного факультету КНУ ім. Тараса Шевченка, Заслужений юрист України;

Іншин Микола Іванович — доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України, Заслужений юрист України, Завідувач кафедрою трудового права та права соціального забезпечення Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Кармаза Олександра Олександрівна — доктор юридичних наук, професор, головний консультант Головного юридичного управління Апарату Верховної Ради України;

Клемпарський Микола Миколайович — доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри загально-правових дисциплін Донецького юридичного інституту МВС України;

Короєд Сергій Олександрович — доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедрою цивільного права і процесу Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького;

Кравченко Іван Олександрович — доктор юридичних наук, доцент кафедри адміністративного та інформаційного права Сумського національного аграрного університету;

Кудрявцев Олексій Віталійович — кандидат юридичних наук;

Лавринович Олександр Володимирович — кандидат юридичних наук, доцент, директор Інституту теоретико-правових досліджень у сфері юстиції та інноваційних проєктів;

Лазур Ярослав Володимирович — доктор юридичних наук, доцент, декан юридичного факультету Ужгородського національного університету;

Марцеляк Олег Володимирович — доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри Конституційного права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Заслужений юрист України;

Мацюк Володимир Ярославович — доктор юридичних наук, перший заступник начальника Головного оперативного управління Державної фіскальної служби України, Заслужений юрист України;

Могілевський Леонід Володимирович — доктор юридичних наук, професор, учений секретар секретаріату Вченої ради Харківського національного університету внутрішніх справ;

Москаленко Олена В'ячеславівна — доктор юридичних наук, професор
Завідувач кафедри державно-правових дисциплін та міжнародного права
Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди;

Олійник Олександр Миколайович — кандидат юридичних наук,
Директор департаменту з питань правосуддя та національної безпеки
Міністерства юстиції України;

Онiщенко Наталія Миколаївна — доктор юридичних наук, професор,
Заслужений юрист України, академік Національної академії правових
наук України, завідувач відділу теорії держави і права Інституту держави і
права ім. В. М. Корещького. Голова секції науково-консультативної ради
при Вищому адміністративному суді України;

Рибницький Валентинович Геннадій — доктор юридичних наук;

Савчин Михайло Васильович — доктор юридичних наук, професор,
Директор НДІ порівняльного публічного права Ужгородського
Національного Університету;

Третьяков Євген Андрійович — кандидат юридичних наук, голова
Красноградської районної державної адміністрації;

Фріцький Юрій Олегович — доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри конституційного, адміністративного та фінансового
права Інституту права та суспільних відносин ВНЗ Міжнародний
університет розвитку людини «Україна»;

Чижмарь Катерина Іванівна — доктор юридичних наук, Заслужений
юрист України, Директор Інституту права та післядипломної освіти
Міністерства юстиції України;

Чижмарь Юрій Васильович доктор юридичних наук, народний депутат
України;

Ярошенко Олег Миколайович — доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри трудового права Національного юридичного
університету ім. Ярослава Мудрого.

ВСТУП

Конституцією у юридично-формальному значенні розуміється, як правило, єдиний акт (або ж кілька актів), який мають вищу юридичну силу стосовно всіх інших нормативних актів країни.

Конституція в цьому сенсі – це своєрідний закон законів. Вона може бути змінена тільки в особливому, встановленому, зазвичай, нею самою, порядку; зміна конституції тягне за собою перегляд раніше ухвалених законів та інших нормативних актів щодо їх відповідності зміненим приписам конституції.

Всі ці риси притаманні й коментованій Конституції України.

Слід зауважити, що у вітчизняній науці конституційного права прийнято виділяти також поняття конституції у її матеріальному значенні.

В матеріальному сенсі під конституцією розуміють перш за все сукупність юридичних норм, які закріплюють основні права та свободи людини і громадянина, визначають засади суспільного ладу, форми державного правління і державного устрою, основи організації центральних і місцевих органів державної влади, їх компетенцію та взаємовідносини, державні символи і столицю. Вищезазначене коло відносин навзагал й становить предмет конституційного регулювання.

Не можна залишити поза увагою соціально-політичну сутність конституції. Тобто її поняття неможливо розкрити повною мірою без з'ясування питання не тільки про суто юридичну, а ще й соціально-політичну природу.

Якщо згадувати не такі вже далекі радянські часи, то в основі аналізу у вітчизняній юридичній літературі тогодення традиційно лежав класовий підхід. Конституція, згідно з таким підходом, розглядалась як продукт класової боротьби, як форма вираження класових інтересів (панівного класу, коаліції класів).

Цей науково примітивний, вузький підхід до з'ясування соціально-політичної природи конституції нині значною мірою подоланий, але рецидиви попереднього мислення все ще даються взнаки. Суть конституції й зараз почасти трактується як форма вираження інтересів домінуючих у суспільстві політичних сил, інтересів народу тощо.

Вплив на соціальну сутність конституції політичних чинників, зокрема співвідношення політичних сил, не можна заперечувати; разом із тим, не потрібно, вочевидь, зводити її до форми вираження інтересів певних сил чи навіть народу навзагал.

Історія, як зарубіжна, так і наша власна, свідчать про те, що конституції ухвалюються в результаті компромісу між різними соціально-політичними силами з таких докорінних питань, як межі втручання держави в життя суспільства та окремих індивідів, форми організації і здійснення державної влади, прав і свобод людини.

Отже, як вираження такого компромісу треба розглядати також Конституцію України.

Що стосується форми конституції, то Конституція України є єдиним кодифікованим актом, який закріплює засади організації державної влади в Україні, регулює взаємовідносини цієї влади, суспільства та індивіда, і має найвищу юридичну силу (ст. 8 Конституції України).

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

КОНСТИТУЦІЯ
УКРАЇНИ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ
КОМЕНТАР

*За загальною редакцією
доктора юридичних наук Заслуженого юриста України
Чижмарь Катерини Іванівни,
кандидата юридичних наук, доцента, Заслуженого юриста України
Лавриновича Олександра Володимировича*

СТАНОМ НА 15 ТРАВНЯ 2018 РОКУ

Підписано до друку 15.05.2018. Формат 70x100 1/16.
Друк лазерний. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. арк. 23,72.

ТОВ «Видавничий дім «Професіонал»

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів
і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 1533